

Overweging 12 november 2017

verzamelen

Lezingen: Jesaja 49,1-6; Romeinen 15,16-19a; Matteus 28,16-20.

In de voet van ons altaar bevinden zich relieken van onze patroon Lebuinus wiens gedachtenisfeest we vandaag vieren. Lebuinus verkondigde vanaf 754 het christelijke geloof aan de Saksen in de streek over de IJssel. Hij stierf tussen 770-775 en werd begraven in een door hem gebouwd kerkje in Deventer. Hij is ook de patroon van Deventer.

Onze relieken zijn afkomstig uit de Broederenkerk in Deventer, ofwel de RK sint Lebuinuskerk, niet te verwarren met de Grote of Lebuinuskerk van de protestantse gemeente in Deventer. In de sint Lebuinus berust het grote reliek, het stoffelijk overschot, van onze patroon die tot een derde generatie Angelsaksische verkondigers behoorde. In de Lebuinuskerk bevindt zich, aan het oog onttrokken door het grote orgel, een geschilderde middeleeuwse afbeelding van Lebuinus als verkondiger van het geloof.

Zijn relieken hier verbinden ons met de wolk van getuigen die voor ons leefden en de verkondigers van ons geloof. Zij staan symbool voor de kerk van alle tijden en plaatsen, een kerk van levenden.

We zeggen wel eens dat de kerk van nu rust op de schouders van hen die voor ons waren. Dat geeft het belang aan van traditie, van geloofsoverlevering en –overdracht en daarmee ook van de kerk als zodanig, die deel uitmaakt van die traditie. Wij komen niet uit de lucht vallen. Wij krijgen het geloof aangereikt. Of we dan ook tot geloof komen en in geloof blijven is een andere kwestie die met genade van doen heeft.

In die traditie staan grote namen zoals Paulus bijvoorbeeld, en Augustinus en in de Lage Landen ook Willibrordus. En ook minder grote namen, zoals onze Lebuinus. Maar in de praktijk van alle dag vindt het overgrote deel van de geloofsoverdracht plaats door hen die we niet met naam terugvinden in de geschiedenis. Het zijn de toegewijden, de stillen in den lande die we bezingen in lied 700 van het gezangboek. De gelovigen van alle dag: vrijwilligers, vaders en moeder, pastors, de stille bidders en de geduldigen, de volhouders, de inspirerende mensen in onze omgeving. Wat geloof inhoudt hebben we van horen zeggen, uit geloofsverkondiging, maar wat het in de praktijk betekent moeten we hebben van zien doen. Dat is bij elkaar het getuigenis. Laten zien wat je doet en vertellen waarom je het doet.

Verkondiging in die brede zin van het woord is iets van alledag en moet dat ook zijn, wil het geloofwaardig en waarachtig zijn.

Geloof wordt middels het Levend Woord gewekt door de werkzaamheid van de heilige Geest. Die Geest is zowel werkzaam in de Schrift als in de Traditie van de Kerk. Deze vier realiteiten (Gods Woord, de Geest, de Schrift, de Traditie) zijn op elkaar betrokken in een bepaalde dynamiek van geloofsverstaan. Een van de conflictpunten tussen de katholieke opvatting en die van de reformatie is gelegen in de positie van de Schrift en die van de traditie. In de katholieke opvatting is de openbaring niet alleen gekoppeld aan de Schrift, maar ook aan de traditie. Het lijkt erop dat die klassieke (en vermeende) tegenstelling tussen ‘Schrift en Traditie’ verschoven is naar een nieuwe verhouding. Namelijk die tussen ‘Schrift en Traditie’ enerzijds en het voortdurende hermeneutische proces waarvan zowel Schrift als Traditie afhankelijk zijn voor hun functioneren in een actuele context. De kerk is immers de hermeneutische gemeenschap, dat is de legitieme

verstaansgemeenschap waarin beide telkens opnieuw worden geïnterpreteerd en geactualiseerd. Traditie is nu juist die beweging in de tijd die het geloof telkens opnieuw interpreteert en toegankelijk maakt en vertaalt naar de omstandigheden en de mensen van nu. Zonder dat raakt het geloof gestold, versteend en op den duur ontoegankelijk. We moeten erkennen dat ook de Schrift zelf het product is van een dergelijke interpretatiegeschiedenis. De vraag is alleen hoe je daar op een goede manier mee omgaat.

De opdracht om het Godsvolk bijeen te brengen, zodat het een licht voor de volken kan zijn, en de opdracht om alle volken tot leerlingen te maken wijzen naar een van de fundamentele opdrachten van de kerk, als sacrament van eenheid. De katholiciteit van de kerk is af te meten aan de mate van haar bereidheid om die eenheid te bevorderen. Een eenheid die niemand a priori buitensluit. De opdracht om bijeen te brengen wat verstrooid is geldt exemplarisch voor het Godsvolk, maar betreft uiteindelijk alle mensen.

Die eenheid en universaliteit met betrekking tot de menselijke gemeenschap zijn fundamentele bijbelse begrippen die op gespannen voet staan met de in onze samenleving geldende maximale ruimte voor de individuele vrijheid die op een bepaalde manier solidariteit en gemeenschap ondermijnt.

Het is voor ons misschien moeilijk te geloven in een waarheid die ons allen insluit. Niet als in een keurslijf, maar als een bestaanswaarheid die ons allen verbindt.

We geloven immers dat mensen voor elkaar geschapen zijn tot steun en behoud. En in de christelijke leefwijze wordt christelijke waarheid gekoppeld aan waarachtigheid en solidariteit. Orthodoxie is verbonden met juist handelen. Daarom is de diaconale dienst van de kerk, als liefdesdienst aan de wereld, het uiteindelijke criterium voor haar waarachtigheid en haar in waarheid in de wereld zijn.

Het zal moeten blijken in hoeverre de kerk erin slaagt eenheid en verzoening tot stand te brengen, niet alleen in haar eigen gelederen, maar ook voor de mensheid als geheel. Waarheid, in deze existentiële zin, is wezenlijk een praktische zaak die in dit geval niet dogmatisch is, maar alles heeft te maken met een zich opofferende dienstbaarheid die solidariteit en gemeenschap tot stand weet te brengen. Kerk van Christus zijn en ethiek hebben van alles met elkaar te maken. De kerk is ook een ethische gemeenschap en haar onderscheidingsvermogen is belangrijk voor de toekomst van de mens en de schepping. De radicale solidariteit met de wereld en haar nood aan verlossing is een van de fundamentele aspecten van katholiciteit, die spreekt van Gods onvoorwaardelijke verbondenheid met de hele mensheid en heel de schepping. Wij zijn niet kerk voor onszelf, maar ten dienste van de mensengemeenschap, de wereld.

Met dat al staan we in de lange traditie van het Godsvolk en de belofte van het verbond. De opdracht van het godsvolk Israel om een licht te zijn voor de volken klinkt ook door in de missie van de kerk om een licht te zijn voor de wereld. Beide staan in dienst van Gods presentie in de wereld en de vervulling van zijn belofte. Niet alleen voor het Godsvolk zelf, in welke beperkende afbakening dan ook, maar voor de hele mensheid. Gods liefde omsluit immers al zijn schepselen. Het godsvolk, de kerk moet daarnaar verwijzen en ook zelf die openheid voor de wereld en voor de volken hebben. De verrijzenisopdracht om alle volken tot leerlingen te maken zouden we dan ook niet moeten verstaan als een toe-eigening van mensen binnen het geloof, maar als een opdracht om

te getuigen van Gods liefde voor alle schepselen. Dat verandert het verkondigen van de Waarheid in een waarachtig dienstbetoon aan de verlossing van de wereld in het bevorderen van de eenheid. We mogen niet stoppen tot Gods redding reikt tot de einden der aarde. Dat hangt niet alleen van ons af. We horen Paulus roemen op Christus die het in hem bewerkt al wat hij zegt en doet. Christus is met ons tot de voleinding van de wereld. Amen.

(in bovenstaande overweging zijn tekstdelen opgenomen, al of niet bewerkt, van de responstekst van het OFK op het document *Church, towards a common vision* van de Wereldraad van Kerken)